

**TV på teckenspråk –
hur blir det efter 2020?**

Hård kritik mot Texttelefoni.se

**Första döva kvinnan med
körkort i Saudiarabien**

TM-Push = alltid nåbar!

Nyhet TM-Push funktion!

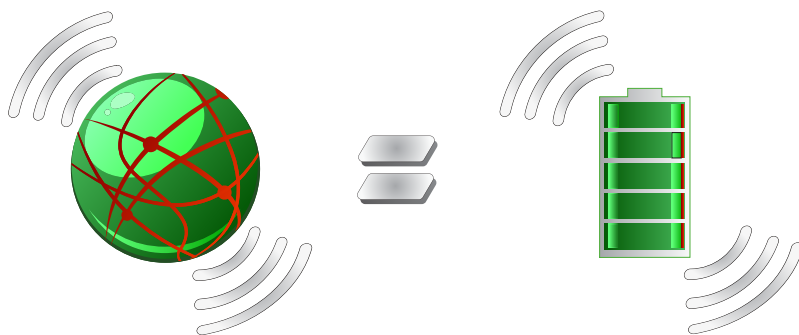
Full nåbarhet - det ringer alltid oavsett om appen är igång eller inte.

Du kan använda "Stör ej" = välj när du är nåbar. Appen vaknar automatiskt när du planerat det.

Slipp batteriångest. Nu drar T-Meetingappen endast batteritid när du samtalar.

- Detta är en ovärderlig funktion! Jag har efterfrågat detta i många år!

- Nu är bildtelefonen användbar på riktigt! Nu kan min gamla pappa nå mig när som helst.

TM-Push funktionen gör att batteriet inte belastas!
Finns nu i TM-Mobile och TERA-Mobile

TM - Bildtelefoni

Sveriges enklaste och populäraste helhetslöning för bildtelefoni/totalkonversation.

Högsta bildkvalitet och bra möjlighet för anpassningar.

Välj mellan läsplatta, mobiltelefon eller dator.

TERA - Textade telefonsamtal

Världsledande ny teknik med inbyggd automatisk tolk som gör att döva och hörselskadade kan ringa vanliga telefonsamtal. Du får vanligt telefonnummer och mottagaren använder sin vanliga telefon. Bildtelefoni finns självklart kvar.

Hur skaffar jag T-Meeting?

T-Meeting är hjälpmedel. Landstingen och regionerna är skyldiga att erbjuda hjälpmedel om du behöver det i vardagen. Hur det sker och vilka regler som finns beror på var du bor.

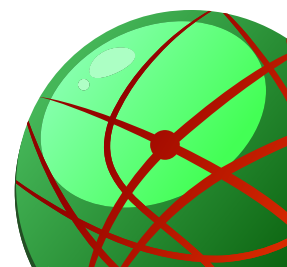
Behöver du T-Meeting i arbetet? Kontakta Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen för ansökan.

Du kan behöva ny T-Meeting när:

- 🌱 din gamla bildtelefon / texttelefon inte fungerar längre
- 🌱 dina behov har förändrats
- 🌱 om du behöver senaste tekniken, hög kvalitet och bra support

Vill du veta mer om T-Meetingfamiljen, kontakta ditt landsting eller bjud in oss till din förening!
Du kan också se exempel på vår Facebook-sida. Följ oss där så får du alltid senaste nytt!

T-MEETING
We make it possible!

Vi behöver alternativ till Bildtelefoni.net

I Sverige har vi tillgång till två dygnet runt öppna förmedlingstjänster: Bildtelefoni.net och Texttelefoni.se. Att vi kan få välja mellan dem är utmärkt. Ibland passar det bättre att ringa via Texttelefoni.se om man exempelvis vill kunna skriva exakta begrepp och uttryck eller bara vill vara anonym och inte visa sitt ansikte helt enkelt. Andra gånger kan det vara helt överlägset att använda Bildtelefoni.net. Samtal går ofta betydligt fortare. Och så kan man avbryta eller tillägga på ett naturligt sätt eftersom man pratar via en teckenspråkstolk. Men då vill man kanske se vårdad ut när man ringer via Bildtelefoni.net...

I april tog en ny leverantör över Texttelefoni.se. Vi var många som märkte direkt att nya Texttelefoni.se hade blivit sämre. Samtal förmedlades långsammare och inte alltid korrekt jämfört med den förra leverantören, vilket var frustrerande. Dessutom berättade några användare att det hördes eller märktes på svenskan att förmedlare inte var från Sverige. Leverantören Samres bekräftar att de har enstaka förmedlare utomlands, vilket de redovisar öppet. Det är ett exempel på att vi lever i en globaliserad värld där det är vanligt att callcenter är placerade i andra länder än i Sverige då det är billigare arbetskraft där. **Läs mer på sidan 5.**

Vi på DT kommer att följa utvecklingen för Texttelefoni.se. Frågan är om det på sikt kommer bli så att alla förmedlare sitter i Sverige eller om enstaka förmedlare fortsätter att jobba utomlands. En sak är klar: kvaliteten måste bli bättre. Vi behöver fortfarande ha alternativ till Bildtelefoni.net.

I övrigt, trevlig läsning! På återseende i nästa nummer som utges i december.

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

innehåll

I korthet	4
Texttelefoni.se för långsam	5
Döva tolkars unika kompetens	6
Framtidens TV på teckenspråk	8
Äldreboende öppnar i Örebro	10
Kvinnor får köra i Saudiarabien	11
DT besöker Halland	12
Språkbad i Alicante	13
Döva i Hitlers Tyskland	16
Gemenskap i olikheter	18
Förbundsnytt	20
Unga dövas zon	22
Seniornytt	24
Insändare	25
Dövas Dag på Östersjön	26

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 5/2018

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Nr 6: 23/11
Utgivning: 13/12

REDAKTION:
Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: Tomas Kold
Form: Formligen.se

**PRENUMERATION/
UTEBLIVEN TIDNING:**
Kontakta
prenumeration@dovastidning.se
Prenumerationspris: 300 kr/år

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:
Kontakta
annons@dovastidning.se
070-241 53 75 eller 073-056 21 69

Vid föreningsannonsering,
kontakta redaktionen.

Upplaga: 5000 ex
Tryck: Oktober 2018
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

FOTO: TOMAS KOID

Tolkcentralen i Stockholm säger nej till extra pengar

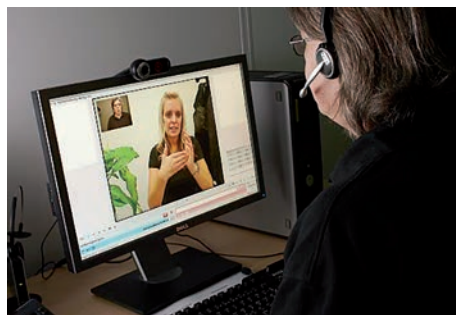
● DT rapporterade i förra numret att regeringen hade beslutat att landets tolkcentraler kunde få upp till 15 miljoner kronor extra per år under tre år för utökad arbetslivstolkning. Satsningen förutsatte att landstingen som drev tolkcentralerna själva ansökte om de pengar som var öronmärkta för dem. Nu visade det sig att Sveriges största tolkcentral inte tänkte ansöka om pengarna. En enhetschef inom Stockholms läns landsting förklarade för DT att de bland annat ifrågasatte om pengarna räckte. De hade gjort en egen beräkning som visade att om de skulle klara utökad arbetslivstolkning så skulle de behöva ytterligare 15 miljoner kronor per år enbart inom Stockholms län.

DT har frågat om andra landsting tänker ansöka om pengarna. Alla har, vid den här pressläggningen, inte svarat än. DT återkommer i frågan.

På frågan om hur barn-, äldre- och jämställdhetsminister Lena Hallengren (S) ser på att landets största tolkcentral avböjt satsningen, svarar hennes pressekreterare Jens Petersen:

– Vi vet att satsningen inte löser allt och att det finns en diskussion kring hur det skulle kunna fungera bättre både hos landsting och organisationer. Men det är helt klart så att arbetssituationen för personer med hörselnedsättningar måste fortsatt förbättras.

ARKIVFOTO: BILDTELEFONI.NET

Bildtelefoni.net via Skype blir snart inte längre möjligt

● Snart kan man inte längre använda Bildtelefoni.net via Skype. Anledningen är att Microsoft har meddelat förmedlingstjänsten att de funktioner som används för att koppla Skype till Bildtelefoni.net snart kommer att sluta fungera. Det uppger tjänsten på sin hemsida. Något exakt datum för när det sker, finns inte. Men det är i dagsläget klart att borttagningen blir permanent. Bildtelefoni.net förklarar att det är utom deras kontroll och rekommenderar därför alla att istället använda deras appar för att kunna ringa till tjänsten, eller via en bildtelefon. Apparna finns i App Store, Google Play och på sajten bildtelefoni.net.

Man åtalad för olaga hot

● I början av året skrev Jönköpings regionråd Malin Wengholm (M) på en Facebook-sida att dövrörelsen framstod som en sekt för henne. Ett uttalande som fick en rad organisationer och personer att reagera och lokaltidningen Jönköpings-Posten att skriva en serie artiklar. Det ledde också till att en man i 55-årsåldern hotade henne via mejl två gånger. Han skrev att han skulle söka upp och skada henne. Malin Wengholm beslöt att polisanmäla dessa hot. Nu har mannen blivit åtalad vid Jönköpings tingsrätt. Han erkände att han hade skickat mejlen, men förnekade att han begått brott, rapporterar P4 Jönköping.

FOTO: FN

Nyle DiMarco besökte FN på internationell teckenspråksdag

● Den 23 september i år ägde internationella teckenspråksdagen rum för första gången: en ny bemärkelsedag som FN:s generalförsamling beslöt om förra året. Den döva modellen, skådespelaren och aktivisten, Nyle DiMarco, blev inbjuden till FN:s generalförsamling i New York på självaste teckenspråksdagen. Han höll ett tal om hur viktigt teckenspråket var för honom när han gick i skolan. Det hjälpte honom att definiera vem han var. 98 procent av världens döva barn hade inte samma tur som han (en uppgift från World Federation of the Deaf). "De blir berövade på sitt språk och möjligheten till att definiera sina liv", sade han.

1542

personer deltog i den historiska Dövas dag- och Dövblindas dag-kryssningen till och från Helsingfors den 21-23 september. I siffran inryms 89 teckenspråks- och dövblindtolkar från hela Sverige. Läs mer om det flytande arrangemanget på sidan 26. På dovastidning.se finns en webb-tv-dokumentär om kryssningen.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Nya Texttelefoni.se får kritik för långsamhet

I april lanserades omgjorda Texttelefoni.se. En ny leverantör, Samres, hade övertagit den från Eniro. Ett halvår senare uppger användare för DT att de fortfarande är missnöjda med tjänsten: Samres förmedlare sägs vara för långsamma och inte förstå allt som sägs jämfört med Eniros. DT kan dessutom berätta att några av förmedlarna sitter i utlandet.

När Eniro hade hand om Texttelefoni.se var vanliga klagomål att deras internetportal var hopplöst eftersatt. Användare måste tänka på att ha rätt webbläsare, vilket DT tidigare rapporterade om. I övrigt klagade få på Eniros förmedlare.

Nu har Samres haft hand om Texttelefoni.se i ett halvår på uppdrag av kommunikationsmyndigheten PTS. Vi på DT har fått en rad synpunkter via vår Facebook-sida och andra kontaktvägar.

Många upplever att de flesta förmedlare är alldeles för långsamma. Det finns dock några förmedlare som är oväntat bra och snabba. Vidare berättar några användare att enstaka förmedlare inte förstår och skriver korrekt svenska. DT har fått exempel på förmedlade samtal som visar språk- och stavfel.

Många vittnar också om att det är frustrerande att inte kunna be en förmedlare att göra rätt knappval på en gång när de på förhand vet vilka alternativ förmedlaren ska välja, vilket gör att samtalet tar längre tid. På Eniros tid gick det bra att göra så.

En av förklaringarna till att nya Texttelefoni.se upplevs som långsammare än den förra kan vara att ingen av Eniros förmedlare följde med till Samres i samband med övertagandet. Istället är alla förmedlare nya.

– Det var öppet för alla att söka tjänster hos oss. Samres har sina enheter på annan ort än Eniro, vilket kan ha varit en orsak att ingen av den tidigare personalen sökt sig till oss, förklarar Dan Nilsson, vd för Samres, och tillägger att förmedlarna kommer att utveckla sin snabbhet ju längre de jobbar med Texttelefoni.se.

– Det är inte acceptabelt att Samres förmedlare upplevs som långsammare än Eniros. Och ingen användare ska behöva känna att de har tur som får en oväntat bra och snabb förmedlare utan alla förmedlare måste vara likvärdiga, säger Mattias Hellöre, kassör i SDR:s styrelse med teknisk tillgänglighet som ett av ansvarsområden.

De flesta av Samres förmedlare sitter i Sverige, till exempel Helsingborg och Skövde. Enstaka förmedlare sitter på tre av Samres utländska enheter: i Estland, Moldavien och Senegal som har billigare arbetskraft.

Samres är känt för att ha hand om färdtjänstbokningar åt flera landsting och regioner i Sverige. Dessa bokningar sköts också i både Sverige och utlandet. En titt bakåt i mediearkivet visar att

Texttelefoni.se:s logga.

Samres har fått klagomål för språkförbistringar. Operatörer som bokar färdtjänstresor i utlandet har vid behov fått en kortare intensivutbildning i svenska.

Vd Dan Nilsson säger att samtliga förmedlare oavsett placeringsort har svenska som modersmål eller en hög nivå i svenska (de ska ha skrivit och talat svenska i minst tre år och som mest tolv år). Ingen förmedlare har enligt honom utbildats i svenska specifikt för Texttelefoni.se.

Robert Hecht, ansvarig handläggare vid PTS, säger att myndigheten inte lägger vikt vid förmedlares ursprung eller arbetsort så länge kraven uppfylls. Ett av kraven är att förmedlare för Texttelefoni.se ska kunna skriva med en hastighet på minst 250 tecken i minuten inklusive mellanslag, i enlighet med den europeiska standarden för textförmedlingstjänster.

SDR har vid den här pressläggningen deltagit i brukarrådsmötet för Bildtelefoni.net och Texttelefoni.se hos PTS. Mattias Hellöre var en av deltagarna på mötet. Han upplever att myndigheten och leverantörerna är mer lyhörda och angelägna om att göra förbättringar än tidigare.

Vad gäller knappval och telefonkö så säger både PTS och Samres att de tillsammans med intresseorganisationer försöker komma på lösningar som gör att samtal går fortare. Mattias Hellöre bekräftar att en dialog finns om det.

– De verkar ta till sig att om vi vet vilket knappval som är det rätta så ska förmedlaren kunna välja det på en gång. Om vi inte vet, får förmedlaren skriva ner alla alternativ, uppger han.

PTS ska göra en utvärdering av Texttelefoni.se med fokus på förmedlarnas insatser den här hösten och se om kraven uppfylls.

– I den mån det framkommer brister och förbättringsområden kommer vi att analysera och agera, berättar Robert Hecht.

Samres vd Dan Nilsson ber alla som är missnöjda att kontakta Texttelefoni.se:s kundtjänst. Mattias Hellöre säger att SDR har föreslagit att den som skickar ett klagomål ska få ett ärendenummer så det kan lättare följas upp. Och att varje avslutat samtal ska kunna betygssättas på samma sätt som hos Skype, med en-fem stjärnor.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

DT följer utvecklingen för Texttelefoni.se.

Att anlita en döv tolk innebär ökad kvalitet, säger tolkarna Lars-Gunnar Möllefors och Pernilla Califf.

“Döva tolkar borde användas mer”

Teckenspråkstolkar som själva är döva är en stadigt växande yrkesgrupp. Men de borde användas ännu mer, tycker Maya Rohdell, före detta projektledare för SDR:s projekt Döva tolkar och översättare. Anledningen är att de besitter en unik kompetens.

DT har mött tolkarna Pernilla Califf och Lars-Gunnar Möllefors som enbart har positiva erfarenheter av döva tolkar.

Maya Rohdell kan konstatera att döva tolkar utnyttjas för lite i dag. De används ofta bara situationer där tolkanvändare är nyanlända eller har dövblindhet. Men i alla andra situationer då? Hon menar att även övriga tolkanvändare kan ha nytta av döva tolkar.

Hon ledde SDR:s treåriga projekt, Utbildning för döva tolkar och översättare, fram till förra året. Under projekttiden utbildade sig 22 döva personer till tolkar. De blev utexaminerade 2016 respektive 2017 efter ett års studier.

– Det finns fortfarande en stor okunskap hos många beslutsfattare om vad det innebär att anlita en döv tolk. Sedan är det också en attitydfråga och en ekonomisk fråga, säger hon.

Åsa Henningsson, före detta assisterande projektledare och numera SDR:s ordförande, lägger till:

– Tolkssystemet har fungerat på ett visst sätt väldigt länge – vi har vant oss vid hörande tolkar. Därför tar det tid att få till en förändring.

Hon och kollegan Maya har mött beslutsfattare som säger att de redan har duktiga hörande tolkar och att döva tolkar därför inte behövs.

– Då har de inte förstått att döva tolkar har en unik kompetens och är ett viktigt komplement till hörande tolkar. Detta även om hörande tolkar kan vara jätteduktiga, säger Maya.

Den unika kompetens som utbildade döva tolkar besitter är att de har bred teckenspråkskompetens, kulturkompetens, visuell kompetens och har erfarenhet av att leva i en minoritet och stå utanför majoritetssamhället. Döva tolkar använder också teckenspråk dygnet runt till skillnad från hörande tolkar som ofta bara tecknar på arbetstid. I och med döva tolkars bredare språkregister kan de lättare anpassa teckenspråket beroende på tolkanvändaren.

– Hörande tolkar har fått lära sig att de ska kunna klara ”alla” uppdrag. Det är feltänkt, vi vill snarare prata om vikten av rätt kompetens (rätt tolk på rätt plats), säger Åsa. Maya lägger till:

– Hörande tolkar som arbetat tillsammans med döva tolkar har sagt att det är så skönt med döva tolkar.

Pernilla Califf, själv teckenspråks- och dövblindtolk, driver tolkföretaget Califf Coda i Göteborg. Sedan cirka två år tillbaka anlitar hennes företag döva tolkar. Hon kan också intyga att det är väldigt skönt att jobba med döva tolkar:

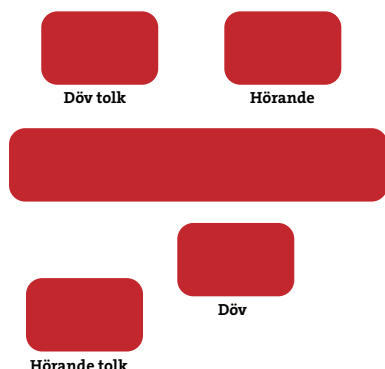
– Även om jag är coda (barn till döva föräldrar) och tycker mig vara duktig på att anpassa mig till tolkanvändare, inser jag att jag har mina begränsningar. Jag kan se vilken stor skillnad det gör när jag jobbar med en döv tolk. Det blir så mycket bättre kvalitet.

I vilka sammanhang kan döva tolkar användas?

– I alla sammanhang! Det är tolkanvändarens behov som avgör, svarar Lars-Gunnar Möllefors, en av de 22 utbildade döva tolkarna. Han jobbar ofta åt Califf Coda.

Enligt honom kan det vara extra bra att ha en döv tolk för följande tolkanvändare: personer med dövblindhet, tolkanvändare i internationella sammanhang, tolkanvändare i specifika situationer som sjukvård och rättegång, äldre döva, döva barn, döva med språkliga deprivationsskador och döva med intellektuell funktionsnedsättning.

När en döv tolk och en hörande tolk jobbar ihop, brukar den hörande tolken tolka vad den hörande säger till den döva tolken, som i sin tur tolkar till den döva och tvärtom. Se sittplaceringen :

Lars-Gunnar och Pernilla kan se en rad fördelar med döva tolkar. Den ena är ökad trygghet för både tolkanvändare och tolkar.

– Som hörande tolk känner jag mig mer avslappnad när jag ser att den döva tolken och tolkanvändaren förstår varandra. Och jag känner mig mer avslappnad när jag kan få koncentrera mig på att tolka "som vanligt" till den döva tolken och när jag taltolkar den döva tolken som förmedlar vad tolkanvändaren just sagt. Taltolkningen (tolkning till svenska) blir så mycket bättre eftersom jag är van vid den döva tolkens teckenspråk, förklarar Pernilla.

– Det blir också en annan stämning och maktbalans när det är fyra personer i rummet istället för tre, säger Lars-Gunnar.

Han menar alltså att stämningen i rummet påverkas positivt när två personer sitter eller står på varsin sida (se bilden ovan).

– Det händer att tolkanvändare reagerar på att det kommer två tolkar – en döv och en hörande – istället för en hörande tolk. Då brukar jag förklara att det är jag som behöver den döva tolken, inte tolkanvändaren, säger Pernilla leende och förklarar att det egentligen inte märks så mycket att det är två tolkar eftersom den hörande tolken sitter eller står bakom tolkanvändaren.

En annan fördel är ökad rättssäkerhet för den enskilda tolkanvändaren.

– Döva tolkar borde exempelvis alltid användas i domstolen, vi har ju exempel på att det kan bli allvarliga missförstånd mellan hörande tolk och tolkanvändare i rättegången, säger Lars-Gunnar. Pernilla håller med.

Blir det inte dyrt att skicka två tolkar – en döv och en hörande – till tolkuppdrag som normalt bara kräver en tolk?

– Vi tar ett exempel. Om den döva inte förstår vad läkaren via den hörande tolken säger, kan det bli återbesök och biverkningar, vilket kostar samhället pengar. Jag tycker att en del beslutsfattare resonerar konstigt. De säger okej till att skicka två hörande tolkar till särskilt avancerade tolkuppdrag som bara är 30 minuter långa, till exempel på arbetsplatsen. Men de säger nej till att skicka en hörande tolk och en döv tolk till ett läkarbesök som också kan vara avancerat. Vad är skillnaden? Tolkanvändarens behov måste avgöra.

Lars-Gunnar tillägger att förut jobbade hörande tolkar ofta ensamma. Nu jobbar de två och två vid långa och/eller krävande tolkuppdrag. På sikt kan det bli mer accepterat att skicka en döv tolk och en hörande tolk till platser där de behövs.

Han och Pernilla säger att de egentligen vill se att alla tolkar – såväl döva som hörande – ska benämnas som tolkar.

– Jag tror att det blir en farlig utveckling om vi gör skillnad på döva och hörande tolkar utan alla tolkar behövs, förklarar Pernilla.

Istället ska det vara tolkanvändarens behov som styr – tolksamordnaren har kompetens att bedöma vilka tolkar som passar i de fall där tolkanvändaren inte önskat någon namngiven tolk. Maya Rohdell och Åsa Henningsson håller med.

DT tar kontakt med tre ställen som brukar anlita döva tolkar.

Tolkcentralen i Dalarna är en av landets tolkcentraler som anlitar döva tolkar. Dock bara inom vården och vid bankärenden för döva asylsökande och nyanlända eftersom behovet är stort. Sedan kan personer med dövblindhet också ha döva tolkar.

Varför kan övriga tolkanvändare inte få ha döva tolkar?

– Tolkcentralen har inte upplevt någon efterfrågan av döva tolkar till döva tolkanvändare. Om behov uppstår kommer tolkcentralen att se över rutinerna kring detta, svarar Anneli Byström, teamledare vid Tolkcentralen i Dalarna.

Tolkcentralen i Region Jönköping använder sig av döva tolkar ungefär en-två gånger i månaden i kombination med hörande tolk. Då har det oftast handlat om tolkanvändare som inte har svenskt teckenspråk som sitt förstaspråk.

– Vi upplever att samarbetet i de specifika uppdragen där vi använt döv tolk tillsammans med hörande teckenspråkstolk har varit väldigt positivt för tolkanvändarna för att tillgodogöra sig och lättare förstå informationen, säger Karolina Glifford, enhetschef för Tolkcentralen i Region Jönköping.

På Kannebäcksskolan i Göteborg går cirka 60 döva och hörsel-skadade elever i grundskolan och 10 döva och hörselskadade i grundsärskolan från förskoleklass till år 9.

Psykolog Christina Eriksson berättar att skolan ibland använder sig av döva tolkar, t.ex. vid museibesök och på föräldramöten. Det mottas positivt av elever och personal. Hon kan se ytterligare ett utvecklingsområde för döva tolkar på sikt. Det är att de också kan användas till elever med dövblindhet. Hon säger:

– Nu får elevassistenter ofta tolka vad läraren säger. Det är egentligen ett osäkert arbetssätt för de är inte utbildade tolkar. En elevassistent ska huvudsakligen fungera för omvårdnad och som pedagogiskt stöd. Istället kan en döv tolk träda in och tolka/taktiltolka vad läraren och klasskamraterna säger. Dövblinda elever behöver också få tillgång till socialhaptiska signaler. Vi ska tänka på både pedagogik och tillgänglighet och vi behöver utveckla tillgängligheten för eleverna. Det är ett elevhälsofrämjande arbete.

Nu är döva tolkar inte en vanlig yrkesgrupp i skolvärlden. Hon hoppas därför att i framtiden blir döva tolkar vanligare.

Nu finns bara 22 utbildade döva tolkar i Sverige. Det behöver utbildas fler döva tolkar, säger Maya Rohdell och Åsa Henningsson.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har hittills sagt nej till att anordna en tolkutbildning för döva eftersom det inte ingår i deras uppdrag. Om de ska göra det, så måste regleringsbrevet från regeringen till MYH ändras.

SDR:s ordförande, Åsa Henningsson, säger att förbundet arbetar för att ändra regleringsbrevet.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Så kan tv på teckenspråk bli efter 2020

SVT och UR ska prioritera kvalitet framför kvantitet när de gör program på teckenspråk från och med 2020. Det föreslår public service-kommittén, som i somras presenterade sitt slutbetänkande om framtidens public service. Förslaget kan innebära att SVT och UR inte behöver öka sin teckenspråksproduktion varje år som de hittills gjort, vilket SDR kraftigt markerar mot.

Public service-företagen SR, SVT och UR har sändningstillstånd som gäller fram till 2019. Därför har kommittén presenterat förslag om vad de ska göra under nästa tillståndsperiod 2020-29*.

SVT och UR ska enligt det nuvarande tillståndet sända allt mer på teckenspråk och nationella minoritetsspråk årligen fram till 2019. Kommittén föreslår att deras utbud ska vara minst lika stort som 2019 års nivå under nästa period.

Både public service-företagen och intresseorganisationerna har sagt till kommittén att det viktiga framöver är kvaliteten, inte kvantiteten, och att det är svårt att rekrytera kompetenta journalister som behärskar nationella minoritetsspråk och teckenspråk. SDR känner inte igen sig i den beskrivningen.

– SDR markerar kraftigt mot förslaget om att utbudet på svenskt teckenspråk under nästa period ska följa 2019 års nivå men vi ansluter oss till att utbudet ska hålla en hög kvalitet. Vi menar att det ena inte behöver utesluta det andra. Vi som har svenskt teckenspråk som modersmål ingår i samma men väldigt breda målgrupp med olika åldrar, behov och intressen, säger Isabella Hagnell, generalsekreterare hos SDR.

Om svårigheter att hitta kompetenta medarbetare säger hon:

– Resonemang som förs kring förslaget är att det är svårt att hitta utbildade journalister och tolkar som själva är döva eller externa produktionsbolag med rätt kompetens, vilket vi menar är

fel. Vi anser även att i den mån rätt kompetens saknas ska public service-bolagen själva ombesörja för den kompetensen på olika sätt. Det vore att börja i fel ände om det beslutas att omfattningen av utbudet ska stagnera.

SVT och UR har en annan syn än SDR.

Johan Hartman är strateg vid SVT. Han anser att det är rätt väg att prioritera kvalitet framför kvantitet under nästa tillståndsperiod. SVT har sedan flera år tillbaka en strategi som går ut på att kvalitetsförbättra minoritetsspråksutbudet med målet att inte bara nå minoritetsspråkgrupperna utan också majoritetsbefolkningen. Han tar några lyckade program som exempel: Bastubaletten, Renskötarna och Se mitt sound (ett program som sänds nästa år, i vilket Signmark är med). Sådana kvalitetssatsningar är enligt SVT ett effektivt sätt att synliggöra minoritetsspråkutbudet.

– Ett kvantitativt krav som endast ser till antal sända timmar riskerar att motverka den här strategin, förklarar han.

Danjel Nam, kulturstrateg vid UR, anser också att en ökning av antalet producerande timmar inte är lika relevant som ökat fokus på kvalitet på UR:s programutbud på svenskt teckenspråk från år 2020. För UR är effekten av programmen på teckenspråk det viktigaste: hur programmen bidrar till att stärka språket och lärandet. Samtidigt vill han betona att volymkravet ändå finns kvar. Om man jämför 2019 års nivå med 2013, så är det en betydande ökning (mer än 55 procent högre).

Danjel Nam och Johan Hartman avstår från att kommentera SDR:s kritik mot förslaget att prioritera kvalitet framför kvantitet eftersom remissvaren på slutbetänkandet vid den här pressläggningen ska skickas in till regeringen. SDR är en av de organisationer som ska svara på remissen.

Kommittén skriver att SVT:s och UR:s teckenspråksutbud ska

hålla en hög kvalitet. Vad betyder det? DT frågar Johan Hartman på SVT, som har den största teckenspråksproduktionen av de två public service-företagen som sänder tv.

– En viktig aspekt gällande kvalitet är hur publiken upplever våra program. Därför är det viktigt att vi har en kontinuerlig dialog med publiken för att stämma av upplevelsen av vårt teckenspråkiga utbud, svarar han.

Danjel Nam förklarar hur UR arbetar med kvalitet och bredd i programinnehållet på teckenspråk. Bland annat ska de ha en dialog med företrädare för målgrupper och experter, ha som ambition att rekrytera fler personer med kompetens i dövkultur och teckenspråk både framför och bakom kameran, och i största möjliga mån använda döva teckenspråkstolkar vid översättning av originalprogram.

SDR:s syn på hög kvalitet är:

– Döva har en unik kompetens, s.k. dövkompetens. Den kompetensen måste finnas med i hela produktionsprocessen och urvalet av utbudet parallellt med journalistisk kompetens. Utbudet måste även hålla en språkmässigt hög kvalitet, säger Isabella Hagnell, generalsekreterare.

SVT och UR sorterar sina teckenspråksproduktioner under kategorin minoritetsspråk med stöd av språklagen. I lagen har det svenska teckenspråket en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken. Trots att det står svenskt teckenspråk i lagen, står det bara teckenspråk i det nuvarande tillståndet. Även kommittén skriver bara teckenspråk.

Vad innebär det i praktiken? Att SVT och UR ska producera program på svenskt teckenspråk, eller också visa utländska teckenspråksprogram?

Johan Hartman svarar:

– I vårt sändningstillstånd är det tydligt att vi har ett särskilt uppdrag när det gäller det svenska språket och jag tycker att detta också inbegriper det svenska teckenspråket.

Danjel Nam säger att UR:s tolkning av slutbetänkandet är att de ska fortsätta att producera program på svenskt teckenspråk. Det utesluter dock inte att de skulle kunna visa program på andra länders teckenspråk.

SDR:s generalsekreterare, Isabella Hagnell, om att det bara står teckenspråk, inte svenskt teckenspråk:

– Det är vi positiva till. Vi har lyft att det behöver bli lättare för public service-bolagen att köpa in utländska program på andra teckenspråk än det svenska, eller internationella tecken. Men om utbudet nu ska stanna på 2019 års nivå, blir det desto svårare att utveckla den biten.

I slutbetänkandet finns inga förslag om hur public service-företagen ska tillgängliggöra sina sändningar. Istället är det regeringen som tar särskilda tillgänglighetsbeslut om hur mycket SVT och UR ska texta, syn- och teckenspråkstolka sina program. Nu finns ett tillgänglighetsbeslut som gäller fram till 2019.

Kommittén skriver dock att SVT måste bli bättre på att teckenspråkstolka i krislägen.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: TOMAS KOLD

**kommittén förmodar att det blir 2020-2029, alltså är det inte helt klart om det blir just dessa år när nästa tillstånd utfärdas.*

Vad tycker du om SVT:s och UR:s program på teckenspråk?

Ann-Charlotte Lindblom, 34 år, Kungälv, elevassistent

– Jag tycker att det är kul, men jag kollar inte så mycket på dem. Jag brukar bara kolla Nyhetstecken och korta klipp som finns på SVT:s och UR:s Facebook-sidor. Mitt barn kollar gärna på SVT:s program "Alice gillar att simma". Det är bra att det finns program för olika åldersgrupper. Jag upplever att det är mer teckenspråk i TV-rutan nu än förr.

Isabella Vasileuski, 16 år, Malmö, studerande

– Jag tycker att Pi hur funka av UR är bra på att förklara politik på sitt visuella sätt och deras redigering är toppen. Den tittar vi på i skolan. Jag tycker att UR fokuserar mest på skolan och SVT mer allmänt. SVT:s program Värsta Listan är underhållande. Jag vill att SVT ska göra fler komediprogram för ungdomar.

Adam Neverland, 21 år, Stockholm, projektledare

– Jag ser inga program just nu då jag bara kollar på det som är kanon. Ett exempel på program som fångat mitt hjärta är SVT:s Teckenlådan. SVT:s nuvarande program Vloggar får mig bara att ifrågasätta vilken typ av folk de vill visa – de som är väldigt aktiva i dövrörelsen eller de "vanliga"?

Malihe Drapsa, 66 år, Stockholm, pensionär

– Jag tycker att det är bra. Jag får information om vad som händer runt om mig på teckenspråk, inte på talspråk, vilket jag tycker är väldigt viktigt. Jag kollar på allt, till exempel Nya Perspektiv av SVT. Jag tycker inte att det finns något som kan förbättras alls.

Florian Tirnovan, 28 år, Stockholm, ungdomskonsulent

– Jag tycker att UR är roliga då de vågar tänka utanför ramen och har bra grafik i sina program, speciellt på sina Facebook-sidor. SVT kör med samma idéer hela tiden – det blir tröttsamt. Jag tittar inte på deras program eftersom de fokuserar mycket på dövas problem i samhället – jag blir ju bara påmind om mitt sorgliga liv.

TEXT & FOTO: JONNA DELVERT

Nytt teckenspråkigt äldreboende i Örebro

I december öppnar Karlslundsgården, Örebro's nya vård- och omsorgsboende, med en helt egen enhet för döva och hörselskadade personer. Rekryteringen av personal är inne på sluttampen och snart är det dags för de första hyresgästerna att flytta in.

Bygget av Karlslundsgården har pågått i drygt ett år och snart ska det vara klart, närmare bestämt den 1 december i år.

Rekryteringsprocessen har varit i en intensiv period. Ungefär 300 personer har sökt till de 60 underskötersketjänsterna. Kravet som ställts på de sökande är att de ska ha en undersköterskekompetens och om man ska jobba på teckenspråksenheten krävs teckenspråkskunskaper. Om de sökande är hörande personer som angett att de kan svenskt teckenspråk så har man ett samarbete med Fellingsbro Folkhögskola som fått testa personernas teckenspråkskunskaper.

Den 7 januari anställs den första personalen. De får då en introduktionsutbildning där bland annat välfärdsteknik och dövkultur ingår. Den 21 januari 2019 flyttar sedan de första hyresgästerna in. I dag finns det 8 platser för döva och hörselskadade, men vid ett ökat behov så finns möjlighet att ordna 16 platser.

För att bli hyresgäst på Karlslundsgården krävs att du får ett beslut av en biståndshandläggare hos Örebro kommun. Biståndshandläggaren gör en vårdplanering som inleds med ett hembesök där man tillsammans med den sökande går igenom ansökan. Den sökande får vid besöket berätta varför denne vill bo just på Karlslundsgården. Om den sökande har svårt att själv berätta kan en anhörig vara med vid intervju tillfället.

Hyresgästerna får personliga hjälpmedel, som styrs av deras behov. Beslut om vilka hjälpmedel hyresgästen får tas av biståndshandläggaren. Utöver de personliga hjälpmedlen kommer Karlslundsgården att vara anpassad till döva och hörselskadade personer bland annat genom att hyresgästerna får frostade fönster vid dörrarna till deras lägenheter, brandlarm som är kopplade till varseblivningen, hörslingor, ett rum där videokonferenssystem finns och framförallt erbjuds de teckenspråkig personal.

Målet är också att det ska finnas möjlighet för Örebro Dövas Pensionärsförening, Dövas Förening i Örebro och andra ideella verksamheter att ha möten hos oss på Karlslundsgården för att skapa naturliga möten med dem som bor där.

På entréplan kommer det att finnas en konferenssal, en liten kafédal och en entréhall där olika aktiviteter kan hållas. Det kommer att finnas en trädgård utomhus med en damm, en

utomhusscen och ett växthus samt en boulevard. I lägenheterna kommer det att finnas en våldsäng, men annars är det personliga möbler och tillhörigheter i lägenheten som gäller för de boende.

Uppgifterna till artikeln är hämtade från Servicecenter i Örebro kommuns reportagefilm om Karlslundsgården.

TEXT OCH FOTO: MARIA NORBERG

Hallå där, Jenny Nilsson. Du har nyligen startat ditt nya uppdrag som barnombud på SPSM. Vad innebär det och varför tror du att du fått tjänsten?

– Jag ska vara barnombud för barn och unga inom myndigheten, dit elever ska kunna vända sig för att få råd och stöd kring sina rättigheter. Tillsammans med myndighetens generaldirektör ska jag föra dialog med ungdomsorganisationer via ett ungdomsnätverk. Jag tror jag fick tjänsten för min kompetens och erfarenhet inom området mänskliga rättigheter. Bland annat så har jag varit ordförande för World Federation of the Deaf Youth samt för European Union of the Deaf Youth, och så har jag jobbat inom FN i Geneve, internationella organisationer i New York och med utbildningspolitik i Danmark.

Du säger att du ska ge råd och stöd kring barn och ungdomars rättigheter, kan du utveckla det?

– Ja, i och med en tydlig rättighetskultur kan vi ge en trygghet till elever som blir medvetna om sina rättigheter. Eleverna får möjlighet att lära sig om beslutsprocesser och hur de kan delta genom att påverka beslut. Den kunskapen kan eleverna bära med sig ut i livet, för att vara delaktiga i beslut som rör deras liv och vara med och påverka samhällsfrågor.

Den 1 oktober började du din nya tjänst, hur känns det?

– Det känns väldigt spännande att få vara med och påverka rollen som barnombud. Att ha ett barnombud specifikt för barn och unga inom myndigheten är unikt, också från ett internationellt perspektiv.

Stort lycka till på ditt nya jobb!

– Tack så mycket! SAMMANSTÄLLNING: MARIA NORBERG FOTO: PRIVAT

Hend Al-Showaier känner sig mycket friare nu.

Nu får kvinnor köra i Saudiarabien

Fram till sommaren var Saudiarabien det enda landet i världen där kvinnor inte fick köra på allmänna vägar. Hend Al-Showaier blev den första döva kvinnan i landet att få sätta sig bakom ratten.

– Jag känner mig mycket friare, berättar hon för DT.

Den 24 juni 2018 skedde en historisk reform i Saudiarabien. Nu fick kvinnor ta körkort. De främsta anledningarna sägs vara ökad jämställdhet mellan män och kvinnor och att få in fler kvinnor på arbetsmarknaden. Landet har som mål att minska sitt beroende av oljeexport genom att satsa på andra områden. Då behöver fler personer anställas. Kronprins Mohammed bin Salman är den som har drivit på förändringen.

Den 1 juli fick Hend Al-Showaier sitt efterlängtade körkort. Processen var kort för henne då hon redan hade tagit körkort i USA. Giltighetstiden för hennes amerikanska körkort hade dock redan passerat. Därför fick hon genomgå en sex timmar lång utbildning.

Hon kände omedelbart en enorm frihet när hon väl fick köra. Såvitt hon vet, är hon den första döva kvinnan i landet att ha ett saudiskt körkort.

– Tidigare kände jag mig begränsad. Jag hade en egen chaufför, men jag fick hela tiden anpassa mig till honom. Ibland blev det förhinder. Det kunde exempelvis handla om att han behövde ta rast, var sjuk eller hade semester. Då måste jag leta efter en annan chaufför, säger hon.

Dessutom hade hon utgifter för sin privata chaufför. Hon stod för hans lön, uppehälle och semester med mera.

Vad betyder reformen för kvinnor i Saudiarabien?

– Det betyder otroligt mycket, särskilt för döva kvinnor. Många sitter fast hemma och har inte råd med en egen förare eller taxi. Dessvärre är trafikskolorna dyra. Många döva kvinnor kan inte betala för sina körlektioner. Istället får de övningsköra med sina makar, säger Hend Al-Showaier och fortsätter:

– Vi kan nu både åka till jobbet på egen hand och också exempelvis till sjukhuset och caféet för att träffa våra vänner.

Utöver körkortsreformen har kvinnor de senaste åren gradvis fått ta allt större plats i samhället. Ett exempel är att tidigare var det endast män som jobbade som biträden i affärer som sålde kvinnokläder och make-up.

– Nu finns det kvinnliga biträden i sådana butiker. Som kvinna känner man sig bekvämare när man blir betjänad av dem, säger Hend Al-Showaier som berättar att kvinnor till exempel nu också får sporta offentligt och utbilda sig till piloter.

Men kraftiga restriktioner för kvinnor finns fortfarande i landet. En saudiarabisk kvinna får inte resa ut ur landet utan pappans, makens eller sonens godkännande. Själv har Hend Al-Showaier ett pass i vilket hennes far har intygat att hon får resa obegränsat under en femårsperiod, alltså så länge som passet gäller.

– En del familjer tillåter inte deras döttrar att resa ensamma, istället måste dessa kvinnor ha en manlig släkting som resesällskap, säger hon.

Saudiarabiska kvinnor förväntas också följa den strikta klädkoden: slöja och heltäckande klädesplagg, så kallad abaya. Men nu blir färgglada klädesplagg en allt vanligare syn och ett alternativ till den traditionella svarta abayan.

Just det att kvinnor får köra, vill Hend Al-Showaier rikta ett stort tack till kronprins Mohammed bin Salman.

– Han ska ha ett stort tack för att visa stöd för kvinnors rättigheter, och också för personer med funktionsnedsättning och deras rättigheter, säger hon.

Hon arbetar som koordinator för döv- och teckenspråksprogrammet vid King Salman Center for Disability Research. Centret öppnade 1992 med stöd av kronprinsens far. Vidare är Hend Al-Showaier regionchef för World Federation of the Deaf i arabregionen.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

Trivsamt tisdagsträff i Falkenberg.

Nästan hela HLDF-styrelsen.

Hundar är välkomna till dövföreningen.

DT besöker Hallands Läns Dövas Förening

Artikelserien Landet runt fortsätter. Den här gången besöker vi en av Sveriges dövföreningar på västkusten och är med på den välbesökta tisdagsträffen i Falkenberg. "Vi är som en stor familj", säger Siv Lindgren.

Tisdagsträffen* i Falkenberg är en tradition som dövföreningen haft varje vecka sedan 1980-talet. Numera brukar cirka 10-15 personer komma och fika.

Flera medlemmar som DT träffar säger samma sak: gemenskapen är fin.

– Här umgås vi åldersöverskridande och kan prata om allt möjligt, t.ex. fotboll och häst. Det finns inga grupperingar som det kan bli i vissa dövföreningar, säger Denice Werlerstam, vice ordförande för Hallands Läns Dövas Förening.

Bengt-Åke Malmberg, mångårig medlem, berättar leende att om någon inte har kommit på två-tre veckor till tisdagsträffen kan de andra bli oroliga och börja undra var hen är. Siv Lindgren, medlem sedan 1960-talet, säger att de är som en stor familj.

En av medlemmarna är Stana Kojic. Hon kom till Sverige från Bosnien 1992, samma år som kriget utbröt som en följd av Jugoslavien-upplösningen.

– Tack vare föreningen kom jag lätt in i gemenskapen och lärde mig snabbt svenskt teckenspråk, berättar hon som blev medlem 1994.

De flesta medlemmar bor i Falkenberg med omnejd. Därför har dövföreningen, bildad 1902, sin lokal i centrala Falkenberg.

På sommaren har dövföreningen gärna utomhusaktiviteter. Ett populärt inslag är grillkväll.

– Vi brukar flytta till olika platser för att grilla. Det är roligare så, berättar Emelie Kroon, kassör.

Då kommer det inte bara medlemmar utan också döva semesterfirare från andra delar av landet. Halland är berömt för sina kilometerlånga stränder. Och så är Gekås i Ullared ett givet utflyktsmål för shoppingtokiga.

Under resten av året tillkommer andra aktiviteter som frågesport, föreläsning och tacokväll. Och för de medlemmar som inte kan vara med på Dövas dag brukar föreningen ordna Lilla Dövas dag.

Föreningen har cirka 45 medlemmar. Genomsnittsåldern är runt 50. Den yngsta är 34 år och den äldsta ska fylla 90. Att inga medlemmar är under 30 år, förklarar Camilla Lans, suppleant, med att en av anledningarna är att det finns skolor för döva och hörselskadade i Göteborg och Vänersborg. Någon sådan finns inte i Halland.

Camilla Lans betonar dock att det är viktigt att föreningen fortsätter att visa att de välkomnar alla och är lyhörda för medlemmarnas önskemål, för att attrahera nya medlemmar. På frågan hur hon ser på framtiden för dövföreningen, säger hon att lokalen betyder mycket.

– Så länge vi har en träffpunkt, då finns dövföreningen kvar. Annars överlever inte dövföreningen, svarar Camilla Lans.

Bengt-Åke är lite orolig för att medan den sociala samvaron är fin, har föreningen inte så mycket intressepolitiskt arbete.

När DT frågar alla vid fikabordet om de kan tänka sig att engagera sig intressepolitiskt, säger alla nej. De vanliga anledningarna är att de redan har fullt upp med annat och att de inte känner sig säkra på hur de ska argumentera när de kontakter politiker.

– Det är farligt om vi slutar engagera oss politiskt. Jag ställer höga krav på föreningen, att de ska synliggöras mer i samhället, men är inte bättre själv då jag är en lat pensionär, säger Bengt-Åke.

Siv lägger till:

– Bengt-Åke och jag har kämpat i många år. Nu räcker det.

– Ja, jag är rädd för att om Siv och jag börjar återuppta det så hänger allt på oss. Andra måste också kämpa, inte bara vi, säger Bengt-Åke.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Läs tidigare delar i Landet runt-serien på dovastidning.se

En veckas oavbrutet språkbad i Alicante

14 personer från Sverige reste på språkresa till Alicante vid den spanska kusten. De diskuterade teckenspråk ur olika aspekter i en vecka. Inte bara det, de fick också teckna dygnet runt.

En språkresa för att lära sig ett nytt språk? Nej, inte för den här gruppen. Istället handlar det snarare om en kunskapsresa för döva och hörande som dagligen jobbar med teckenspråk i någon form.

– Vi vill skapa en mötesplats för döva och hörande där vi tillsammans diskuterar vad det innebär att vara tvåspråkig (teckenspråk och svenska), hur vi kan lyfta teckenspråket ännu mer, hur vi kan bli mer medvetna om vår språkanvändning och om vad det innebär att leva som en språklig minoritet i ett majoritetssamhälle med mera, säger Maya Rohdell som tillsammans med Åsa Henningsson tagit initiativet till språkresan ”Språk är livet”.

De har hittills ordnat två språkresor: den ena förra hösten 2017 och den andra vid månadsskiftet september/oktober i år.

I år deltog 14 personer varav 6 hörande teckenspråks- och dövblindtolkar och 8 döva i olika yrkesroller, t.ex. pedagog, programledare och generalsekreterare. 3 personer höll i språkresan: Maya, Åsa och Lars-Gunnar Möllefors.

Det finns en tanke bakom att samtliga hörande är tolkar. Initiativtagarna vill att de ska få möjlighet att språkbad i en naturlig teckenspråksmiljö och möta döva tolkanvändare i ett led för att skapa ökad förståelse och respekt för varandra och för hur de kan utveckla sitt samarbete under en tolksituation.

En viss regel fanns under språkresan: alla skulle teckna hela tiden. Hörande fick givetvis ringa röstsamtal till sina nära och kära så länge de gjorde det avskilt.

Språkresan ägde rum i en stor villa med pool. När deltagarna hade siesta, då badade och tecknade de gärna i poolen. Mette

Marqvardsen, skådespelare vid Riksteaterns Tyst Teater och en av deltagarna, sade leende:

– Man kan säga att vi språkbadar på riktigt!

Varje dag hade ett tema. Då fick deltagarna lyssna på olika föredrag, diskutera och reflektera. Teman rörde bland annat tolk- och översättningsmetoder, tolkens utmaningar, språklig deprivation och dövas kultur.

Ett kärt och återkommande diskussionsämne var: vad är en god tolkning respektive översättning? Ambitionen är att släppa svenskan och satsa på att ha ett så rent teckenspråk som möjligt vid tolkning och översättning. Men i praktiken är det inte alltid så lätt. En av anledningarna är att vi är vana vid att låta oss påverkas av det svenska språket. En annan är att tiden kan vara knapp för tolken att hinna omvandla från talad svenska till rent teckenspråk.

Två av deltagarna om språkresan:

– Det har varit fantastiskt att få möjlighet att teckna flytande hela tiden, få nya kunskaper och verktyg, säger Mia Abrahamsson, tolk från Halmstad, och fortsätter:

– Jag kommer hem till Sverige med ett större teckenförråd och en vidgad syn efter att ha tankat härlig energi här. Det gör att jag kan variera mitt teckenspråk mer när jag tolkar.

Christoffer Hellöre, till vardags teknisk projektledare på SPSM:s läromedelsavdelning, säger:

– Här har jag fått ännu fler argument för varför det är viktigt och hur viktigt det är med idiomatiskt teckenspråk (att tänka i bild när man tecknar). Då kan jag lättare vara med och påverka på arbetsplatsen hur teckenspråket i läromedlet ska vara.

Maya och Åsa säger att det tros bli fler likadana språkresor framöver då deltagarna har visat stor uppskattning och då behovet verkar vara stort.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

(Undertecknad vloggar om språkresan på dovastidning.se i november.)

Bland riddare, helgon och häxor

En teckenspråksgestaltad visning i Sveriges historia

Var det farligt att arbeta som riddare under 1200-talet? Vart reste heliga Birgitta?
Och hur gjorde en adelsdam sig redo för en fest för trehundra år sedan?

Följ med skådespelaren Mette Marqvardsen från Tyst Teater på en
rundvandring i utställningen Sveriges historia och få en känsla för hur det
kunde vara att leva i olika tider. Utställningen berättar om händelser och
levnadsöden från 1000-talet fram till idag och Mette Marqvardsen lyfter fram
några av dessa i sin teckenspråksgestaltade visning.

Visningens längd är ca 50 min.

Speldatum:

Oktober: 17/10 kl. 18.15, 20/10 kl. 14, 24/10 kl. 18.15, 27/10 kl. 14

November: 21/11 kl. 18.15, 24/11 kl. 14, 25/11 kl. 14, 28/11 kl. 18.15

Skolor och grupper kan boka en egen visning:

Tisdag – torsdag kl 10, v. 49, 50 och 51.

Kontakta: bokningen@historiska.se

Visningarna är kostnadsfria.

Begränsat antal platser, förboka på historiska.se

Plats: Historiska museet, Narvavägen 13-17

Ronny Patrick Jacobsen och Ipek D. Mehlum i rollerna som Hans och Gertrud.

Dokudrama av norska Teater Manu:

Okända historier om döva i Hitlers Tyskland

Norska Teater Manu ger sig ut på en världsturné med sitt dokudrama, *Gråtande händer*, om vad som hände med döva i Nazityskland. Första stoppet var Sverige. Många ögon blev tårfyllda när DT såg pjäsen i Stockholm. Extra gripande blev det när förintelseöverlevaren Jacob Ehernfeld steg upp på scenen efter föreställningen.

– Jag fick för första gången se en sådan pjäs, sade han och brast i gråt.

En rad dokumentärer, filmer och böcker har utgetts om andra världskriget. Åtskilliga pjäser har satts upp på det temat. Många muséer om de grymma konsekvenserna av striderna och den nazistiska strävan efter "Den perfekta människan" finns runt om i världen. Men just historien om vad som hände med döva i Nazityskland är okänd för de flesta.

Mira Zuckermann, chef för Teater Manu, förklarar att pjäsen *Gråtande händer* är ett bra sätt att sprida historien till omvärlden då den framförs direkt på teckenspråk. Det fåtal böcker som finns om döva under andra världskriget är på skriftspråk.

Varför tror du att historien om döva i Hitlers Tyskland är okänd för de flesta?

– Jag tror att det beror på att många döva offer känt skam eller haft djupa sår och inte velat berätta för andra om sina upplevelser. En del har exempelvis blivit tvångssteriliserade. Sedan har döva länge setts som andra klassens medborgare och deras historier har inte värderats på samma sätt som hörandes. Men nu är situationen allt bättre för döva. Jag tror också att dagens moderna teknik har underlättat mycket. Nu är vi mer öppna och medvetna, säger Mira Zuckermann.

Jacob Ehernfeld, vad tror du att det beror på att många inte känner till historien om döva under andra världskriget?

– De flesta dokument som finns handlar om hörande och är skrivna av hörande. För mig är det första gången på nära 75 år som jag ser en pjäs om döva under andra världskriget. Att det dröjt så länge, tror jag beror på att döva tidigare har setts som dumma och att teckenspråk inte ansetts som något riktigt språk, säger han innan han går in i teatersalen.

Han bor i Israel och är en av de döva judar som överlevt förintelsen. Tyskarna invaderade hans hemland, Ungern, i april 1944. Han blev inkvarterad i ett getto med sin judiska familj i Debrecen. Efter en tids jordbruksarbete blev han skickad till ett koncentrationsläger i Österrike. Lyckligtvis blev lägret befriat av amerikanerna i krigets slutskede. En av de historier som föreställningen *Gråtande händer* är baserad på kommer från honom.

När föreställningen tar slut, finns det många tårfyllda ögon i publiken. Jacob Ehernfeld går upp på scenen och är fåordig. Han hinner säga att pjäsen är välgjord och stark och att han aldrig sett en sådan föreställning i sitt liv. Sedan brister han i gråt. Skådespelarna rörs också till tårar.

DT har fått en pratstund med två av de fyra skådespelarna: Ipek D. Mehlum och Ronny Patrick Jacobsen.

De berättar att det har varit tufft mentalt att gå igenom manuset och repetera; omöjligt att förbli oberörd. Båda har fått perspektiv på sin egen tillvaro.

– Jag har en döv käresta och tre barn varav ett är dövt. Undrar hur det hade gått för oss om vi levt på den tiden. Det är

svårbegripligt, säger Ronny Patrick Jacobsen.

– När jag gick igenom processen, kunde jag inte låta bli att tänka på min treåriga son. Jag kände på hans puls för att se att han faktiskt levde. Och det var rörande att se en glad, ovetande och söt pojke som undrade när jag skulle komma hem då jag hade jobbat för länge med Gråtande händer. Tänk om han gick till henne (som i pjäsen utförde brutala medicinska experiment på barn), säger Ipek D. Mehlum och ryser till av obehag.

För henne och Ronny Patrick Jacobsen har det varit en utmaning att medverka i ett dokudrama som Gråtande händer då de mest sitter eller står stilla när de gestaltar sina karaktärer. De är annars vana vid traditionella teaterformer där de får röra sig mycket på scenen.

– Vi har blivit tillsagda att använda mindre mimik och istället låtit historierna tala för sig själva, som ändå träffar rakt i hjärtat hos publiken, säger Ipek D. Mehlum.

Gråtande händer kommer att ge sig ut på en längre världsturné fram till nästa år, eventuellt även ända till 2020. Planen är att pjäsen visas i USA, under kulturfestivalen Clin d'Oeil i Reims utanför Paris i juli nästa år och andra länder (vilka de är, är ännu inte bestämt).

– Den här världsturnén visar hur förträffligt teckenspråket är, att vi enkelt kan anpassa teckenspråket för publiken beroende på vilket land vi är i, säger Ronny Patrick Jacobsen.

När Gråtande händer visades i Sverige, användes en blandning av svenskt och norskt teckenspråk och internationella tecken.

Mira Zuckermann, jag tänker att det här dokudramat är viktigt att visa för kommande generationer. Därför undrar jag om ni också ska filma pjäsen och visa den på bred front?

– Vår ambition är att i nästa steg filma produktionen. Just nu är det en ekonomisk fråga. Givetvis hoppas jag att Gråtande händer inte ska ta slut efter världsturnén utan fortsätta i någon form så kommande generationer får ta del av den, säger hon som själv har personliga band till förintelsen. Hon är jude och hennes far fick inte fortsätta gå i dövskolan i Berlin för att han var jude. Det var innan andra världskriget bröt ut. Pappa hann fly.

Gråtande händer är Mira Zuckermanns drömverk, något hon alltid velat sätta upp sedan hon startade Teater Manu 2001. Bakom produktionen ligger flera års researcharbete och intervjuer med förintelseoffer.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: TEATER MANU

GRÅTANDE HÄNDER handlar om Hans och Gertruds livsöden. Hans (spelas av Ronny Patrick Jacobsen) är döv och växer upp i Berlin innan kriget bryter ut 1939. Tillsammans med andra döva går han med i en nazistisk stormtrupp och firar när Hitler övertagit makten 1933. Publiken får se hur han förvandlas från en sportintresserad kille till en som måste kämpa för att överleva. Gertrud (spelas av Ipek D. Mehlum) är också tysk. Hon kommer från en rik familj och har studerat medicin. Nazistiska rasteorier intresserar henne. Till sist blir hon direkt inblandad i den systematiska marginaliseringen av döva. De två andra medverkande är Eitan Zuckermann som agerar berättare i pjäsen och Kjersti Fjeldstad som är röstskådespelare.

Så drabbades döva i Nazityskland

Här är kortfattade fakta om vad som hände med döva i Nazityskland under andra världskriget.

TVÅNGSSTERILISERING 1933 klubbade den nazistiska regimen igenom lagen om tvångssterilisering av "mindervärdiga". Till den gruppen hörde döva som kom från döva familjer eller hade döva släktingar. Regimen ville inte att döva skulle riskera att själva få döva barn. Det finns uppgifter om att mellan 15 000 och 17 000 döva icke-judar blev tvångssteriliserade, delvis på uppmaning av döva nazianhängare som var aktiva i den nationella nazikontrollerade dövorganisationen. Den yngsta drabbade var 9 år gammal. Men antalet döva som mot sin vilja blev steriliserade är enligt Mark Zaurov svårt att fastställa då ingen ordentlig databas eller statistik finns. Han är forskare med inriktning döva judar och den dövrelaterade förintelsen, verksam i Israel, Tyskland och USA.

DEPORTERING OCH MORD AV DÖVA JUDAR Enligt källor blev ungefär 25 000 döva judar deporterade och mördade under andra världskriget. Även den uppgiften är svår att bekräfta då mörkertalet kan vara stort. "Det är en osäker uppgift, inte minst på grund av alla de godtyckliga dödsskjutningar som nazisterna genomfört på judar i främst östra Europa och i skogen runt omkring Minsk", säger Mark Zaurov.

HUR MÅNGA DÖVA JUDAR ÖVERLEVDE? Så vitt Mark Zaurov vet, finns det dokumenterade intervjuer med mindre än 60 döva överlevare i Israel och USA. De har klarat sig undan förintelsen på olika sätt. Exempelvis har de som barn blivit omhändertagna av kristna familjer eller levt gömda. Själv har Mark Zaurov intervjuat 14 av dem. 7 av dem har suttit i koncentrationsläger.

MASSMORD AV FUNKISAR Den nazistiska politiken ansåg att barn med funktionsnedsättning som hade omfattande hjälpbehov skulle stå samhället dyrt. Därför skulle dessa "livsovärdiga" utrotas. Belägg att döva barn fanns bland offren saknas, enligt Mark Zaurov. Sedan tillkom T4-programmet för vuxna personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning som bodde på omsorgsboenden. De blev flyttade till särskilda dödskliniker där de med olika metoder mördades. Mellan 275 000 och 300 000 personer blev dödade inom ramen för T4-programmet. Det är inte heller belagt om döva finns bland dessa offer, enligt Mark Zaurov.

Kulturstrateg Mimmi Granat:

– Vi har mer gemensamt med minoriteter än vi tror

Har personer som talar svenskt teckenspråk något gemensamt med Sveriges fem nationella minoriteter? Ja, mer än vi tror, säger Mimmi Granat. Hon är kulturstrateg för ABF Västra Götalands projekt, Gemenskap i olikheter.

Gemenskap i olikheter (GIO) är ett unikt treårigt kulturprojekt finansierat av Arvsfonden. Ingen annan har bedrivit ett projekt där medverkande undersöker vilka gemensamma nämnare det svenska teckenspråket och de fem nationella minoritetsspråken (romska, samiska, finska, meänkieli och jiddisch) har.

Det svenska teckenspråket är inte ett nationellt minoritetsspråk men räknas ofta som ett sjätte minoritetsspråk då det i språklagen har en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken. Vidare har de fem nationella minoriteterna och minoritetsspråken en egen lag. Den lagen omfattar inte döva och det svenska teckenspråket, men döva brukar sägas vara en språklig och kulturell minoritet.

Nu är GIO inne på sitt tredje år. Syftet är inte bara att se vad minoritetsspråken och minoriteterna har gemensamt utan också skapa strategier för hur minoritetsspråken kan stärkas i Västra Götaland.

Vilka gemensamma nämnare har vi som talar svenskt teckenspråk med de fem nationella minoriteterna och minoritetsspråken?

– Vi har alla våra egna kulturer, historier och värderingar. Gamla fördomar om oss lever ännu kvar. Finnar sägs se ut på ett

visst sätt, döva tros inte kunna få körkort, romer sägs stjäla ofta, och så vidare, säger Mimmi Granat och fortsätter:

– Romer och samer har likt döva blivit förtryckta under lång tid och inte fått använda sitt språk. Vidare har döva, romer och samer tvingats genomgå en normaliseringsprocess (döva skulle bli så hörande som möjligt och romer och samer skulle bli så svenska som möjligt).

En annan gemensam nämnare är att det finns ett antibegrepp för samtliga sex språkliga minoriteter. För döva är det antiaudism, för romer är det antiziganism och för andra är det antirasism.

På frågan om GIO har mött döva från alla de fem nationella minoriteterna, svarar Mimmi Granat nej.

GIO ska i slutet av projektet lansera ett spel som syftar till att deltagarna får reflektera och resonera kring egenmakt, mänskliga rättigheter, fördomar och diskriminering. Medan deltagare spelar får de exempelvis diskutera om vissa påståenden stämmer eller inte, ta del av konstuttryck, berättelser och filmklipp. Materialet kommer från personer ur de sex språkgrupperna.

– Vi vill med spelet gå från abstraktion till konkretion.

Spelturnén äger rum i Västra Götalands län, i ABF:s regi.

Ett av de andra målen med GIO är att både Västra Götalandsregionens förvaltning för natur- och kulturarv, Västarvet och regionens samråd för nationella minoritetsspråk och minoriteter, ska inkludera det svenska teckenspråket i sitt arbete. Ett annat mål är att ABF ska starta studiecirkel om egenmakt, identitet, språk och kultur, och mänskliga rättigheter. Tecknet för GIO är just egenmakt. **TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON**

BOKRECENSIONER:

Futuristiskt historiedrama som fångslar läsare

Vanja X och Nattmansjorden

Mia-Maria Lindberg

Venaröd förlag, 2018

135 sidor

Mia-Maria Lindberg har utkommit med sin tredje ungdomsbok, *Vanja X och Nattmansjorden*. Vanja är en högstadieselev på en dövskola i Lund. Hon och hennes klasskompisar får i uppgift att skapa en virtuell värld i spelet Minecraft. Vanja väljer att återskapa en futuristisk version av Östervångsskolan anno 2030. Men även i den nya flådiga virtuella världen smyger sig ett oralistiskt hot fram från skuggorna. Vem är det och vad vill hen? Svaret söker Vanja och hennes vänner i de historiska arkiven.

Boken utspelar sig i skolmiljö och det finns inspiration till ett flertal skolämnen i boken: IT-projekt, biologi, kemi och kanske framför allt historia. Det är de fakta som gömmer sig i de historiska arkiven om Östervångsskolan med omnejd och som tar med sig Vanja ut på ett spännande äventyr. Hon får möta både sin historia och sin framtid.

Teckenspråket löper som en röd tråd genom boken. Det är ungdomarnas språk och superkraft och stora skatt. I teckenspråket finns delaktigheten, gemenskapen och förebilderna.

Beskrivningarna av både ungdomar och miljöer, såväl historiska som futuristiska, är fina. Författaren är bra på att måla upp scener och händelseförlopp. Fina och väldigt träffande är även beskrivningarna av hur Vanja och hennes vänner tänker och resonerar kring teckenspråk, dövhet och identitet. Hur unga människor vänder på och ifrågasätter gamla etablerade begrepp och synsätt. Och resonemang kring att gå integrerat kontra specialskolan, tal och teckenspråk. Lindberg slår an rätt ton när hon skildrar ungdomarnas funderingar och det känns trovärdigt. Många som varit unga och funderat på samma saker känner nog igen sig.

Nyfiken på vad *Nattmansjorden* är för något? Svaret finns i boken – läs den.

YLVA BJÖRKLUND

Fin debutbok av Antonia om ensamhet och vänskap

Meja och Spökhästen

av Antonia Rodrigues da Silva

Döviana, 2018

30 sidor

Meja och Spökhästen är en barnbok av Antonia Rodrigues da Silva, känd bland barn som reporter och inslagsproducent för Lilla Aktuellt teckenspråk.

Boken handlar om flickan Meja som känner sig ensam efter att familjen flyttat ut på landet från stan. Och föräldrarna jobbar mycket, så ensamheten känns än mer påtaglig där ute på landet, i deras nya hus. När hon uttråkad och ensam hemma besöker en ladugård intill huset, händer det något. En häst som är ett spöke kommer till henne. Spökhästen och Meja finner snabbt varandra och är ute på äventyr varje dag. Efter en tid flyttar det in en ny familj bredvid Mejas.

Och familjen har en flicka som heter Leia. Hon är också döv, precis som Meja. De blir bästa vänner. Vad händer med Spökhästen då?

Boken handlar om ensamhet och vänskap. Och om hur fiktion kan vägleda en i livet.

Boken är Antonia Rodrigues da Silvas debut som författare. Men historien är egentligen inte purfärsk. Hon skrev boken redan som barn; som nioåring berättade hon historien för en annan, som skrev ned boken åt henne och Antonia bildsätte historien. Titeln och huvudrollsinnehavarens namn har enligt Antonia justerats något, men i övrigt är det samma bok som hon skrev som liten. Och bilderna som Antonia gjorde har illustratören Eyk Kauly från Tyskland tolkat och illustrerat.

En fin debut. Jag har en känsla av att det inte är hennes sista bok utan att det kommer fler.

TOMAS LAGERGREN

Fler boktips på teckenspråk

Desirée Stensdotter, biblioteksassistent i Piteå, ger ut boktips på teckenspråk. Över 20 boktips från henne finns på dovastidning.se

DT recenserar Superhjältar

Riksteaterns Tyst Teaters föreställning, *Superhjältar*, hade urpremiär den 11 oktober. Den handlar om fyra superhjältar som går i samma klass på riksgymnasiet i Örebro. De måste lära sig att hantera sina superhjältekrifter samtidigt som de oroar sig för läxor, betyg, identitet och vänskap. Bakom produktionen står manusförfattaren och regissören Filip Burman. Läs DT:s recension av pjäsen på dovastidning.se.

FOTO: URBAN JÖRÉN/RIKSTEATERN

Teckenspråk – Frihet – Gemenskap

Valet har nu varit och i skrivande stund vet vi inte vem som blir statsminister och hur regeringen utformas. SDR fortsätter, oavsett resultat, med det politiska arbetet för att bland annat stärka teckenspråkets ställning, för ett mer jämlikt samhälle, för bättre utbildning, vård, omsorg och arbetsmarknad. Dialog och kommunikation är förutsättningar för vår delaktighet i samhället och för möjligheten att påverka. Delaktighet och demokrati, mångfald och allas lika värde är vår värdegrund.

Teater Manu har varit på turné i Sverige med sin starka pjäs Gråtende hender, som handlade om nazismen och hur döva också drabbades. Det var gripande att också träffa en döv som upplevt detta. Nu väntar världen på deras turné. Vi får aldrig glömma! Historien har mycket att lära oss. Inte bara om nazismen utan också om allt som hänt när det gäller oss själva och rätten till vårt språk. Franska revolutionens slagord Jämlikhet – Frihet – Broderskap är lika aktuella i dagens kamp för ett demokratiskt och medmänskligt samhälle.

Rätten till vårt teckenspråk och rätten till delaktighet kräver att VI SYN! Att myndigheter, beslutsfattare, intresseorganisationer, skolmän, arbetsgivare, alla inom vård och omsorg känner till oss och även tar kontakt med oss. Det känns ibland som om vi alla måste vara "missionärer" ute i samhället och ständigt förklara och förklara. Så är det att tillhöra en minoritet.

Men under Dövas dag-kryssningen på M/S Silja Serenade var vi i majoritet med mer än 1.500 ombord, som alla tecknade. Vilken helg! Som döv kunde jag nu gå omkring och känna mig som en av alla. På gatorna hemma rycker jag till när jag ser några teckna, kanske det är kompisar och då stannar jag alltid och pratar. Men på "dövskeppet" reagerade jag inte ens. Här härskade teckenspråket. Tack Stockholms Dövas Förening som arrangerade denna minneshelg, en flott final på deras 150 årsfirande!

Mobilerna användes väldigt lite under Dövas Dag då wifi inte fungerade så bra. Äntligen blev alla "sociala" och kunde umgås fullt ut med gamla och nya vänner. Mobilerna användes mest bara till att ta bilder som minne. Överallt ser man nästan alla hänga över sina mobiler som om de levde i varsin bubbla isolerad från omvärlden. Men sociala medier har också öppnat samhället och gjort det mer tillgängligt för oss. Vi håller kontakten med andra, får information från olika föreningar/grupper samt kan uttrycka våra åsikter och delta i diskussioner. Men det är viktigt att kolla upp källor, uttrycka sig med respekt och se upp för förtal. Vi behöver en levande dialog för att öppna diskussionen och båda parter måste lyssna/syssna på varandra. Anklagelser och hot hör inte hemma här.

Vår åsikts- och yttrandefrihet är något vi ska vara rädda om. Den handlar också om respekt så vi inte skadar någon och det är där värdegrunden och respekten för mångfalden kommer in. Likaså har vi möjlighet att sprida information om oss, om teckenspråket och därmed öka kunskapen hos andra. Det är som en revolution där de nya slagorden blir Teckenspråk – Frihet – Gemenskap.

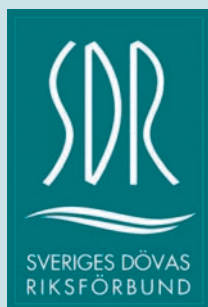
PS. Läs blogginlägget *Det tysta skeppet* av Conny Norén, pappa till två döva flickor på babito.se/2018/09/23/

MARIA HERMANSON,
STYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

24-25/10	Mogårds stiftelse har möte	16-17/11	Dövas Nordiska Råd har möte, Oslo
26/10	Förbundsstyrelsens sammanträde	17/11	Workshop om likabehandling, Uppsala
26-28/10	SDR deltar på SDUF:s förbundsstämma	22/11	Svenska Audiologiska Sällskapets dag
6/11	Samråd med MYH om tolkutbildningen	24/11	SDR deltar på UH:s årsmöte
13/11	Arbetsgrupp om språkdeprivation, Stockholm	1/12	Introduktion om det nya medlemsystemet, Örebro
15-17/11	Mänskliga Rättighetsdagarna, Stockholm	7-8/12	Förbundsstyrelsens sammanträde

Kontakta oss
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

Box 300, 793 27 Leksand
Tel vx: 0247-140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikationsansvarig
jenny.ek@sdr.org
073-530 84 34 (sms)

Försäljning
shop@sdr.org
Tel vx: 0247-140 65

Bli medlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
SDR bg: 900-0241

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Teckenspråk i förskolans läroplan

● Det har blivit bra revideringar i läroplanen för förskolan, som kommer att påverka teckenspråkets ställning positivt. SDR och SDUF har under processens gång ständigt lyft upp döva barns rätt till svenskt teckenspråk och att det bör betonas i läroplanen. Nu framgår det i läroplanen att förskolorna ska ge döva barn och de som av olika skäl har behov av svenskt teckenspråk förutsättningar att få svenskt teckenspråk för att främja deras språkutveckling. Det betyder att föräldrar till alla döva barn får starkare argument för att kräva att barnen ska ha rätt att få teckenspråk redan i förskolan. Ändringarna börjar gälla den 1 juli 2019.

Yttrande om särskolan

● SDR har lämnat ett yttrande om Skolverkets förslag på revideringar av de allmänna råden till mottagning av elever till grundsärskola och gymnasiesärskola. I helhet tycker vi att förslagen var bra, men vill lyfta några saker som berör döva och teckenspråk. Bland annat anser vi att det behövs tydligare vägledning för de regionala specialskolorna hur de ska hantera elevgruppen döva med utvecklingsstörning. Det är också viktigt att de ansvariga som ska göra utredningen på döva barn har döv- och teckenspråkskompetens, så inte kognitiva och språkliga förmågor hos barnet förväxlas. Se vårt remissyttrande i sin helhet på sdr.org.

Succé för Dövas Dag

● Totalt 20 personer från SDR:s styrelse och personalgrupp deltog på Dövas Dag och kryssningen som arrangerades av Stockholms Dövas Förening. "SDR - Raket eller radiobil?" var temat på förbundets föreläsning och diskussionstid på lördagen, där vi presenterade hur förbundets arbete utvecklats inom olika områden. I flera frågor har förbundet gjort stora framgångar likt en uppskjutande raket men i andra frågor har vi mött många motgångar och hinder så att vi studsat fram och tillbaka som en radiobil. Diskussionerna utmynnade i att deltagare och utställningsbesökare gavs möjlighet att tycka till om vad förbundet ska prioritera under nästa år – 2019. Det gav oss ett bra underlag och folk kunde uttrycka vilka frågor de tyckte var viktiga.

Vi genomförde också så kallade signboxes där våra representanter stod på en upphöjd låda och höll korta anföranden i olika ämnen under dagen. Bland våra ämnen fanns SDR:s nya medlemssystem, språkdeprivation, döva nyanlända, förbundets arbete inom likabehandling, text- och bildtelefoni, internationellt samarbete, utbildning och tolkfrågor.

SDR tog emot många besökare vid vår utställning där vi hade både informationsmaterial och produkter till försäljning. Flera spännande diskussioner och möten ägde rum vid vårt utställningsbord – tack ni alla som kom till oss!

Vi på SDR vill rikta ett stort tack till Stockholms Dövas Förening för ett mycket väl genomfört och uppskattat arrangemang! Dövas Dag den 20-22 september 2019 genomförs i Visby på Gotland och självklart kommer vi att finnas där. Ses där!

27 länder deltog på EUD:s årsmöte

● SDR har deltagit på EUD:s seminarier och årsmöte den 4 till 7 oktober i Wien, Österrike. Tema för huvudseminariet var vikten av att övervinna barriärer tillsammans och hitta vägar över eller förbi dessa hinder. Seminariet fick en högtidlig närvaro av Österrikes president Alexander Van der Bellen tillsammans med sin fru och presidenten höll ett inledningstal. Under dagarna diskuterades bland annat FN-konventionens artikel 9 om tillgänglighet och den europeiska tillgänglighetslagen (European Accessibility Act). Andra frågor som lyftes var design, policydokument och politiska strategier. Danmarks motion om att främja döva teckenspråkstolkare, jämställa och benämna dem på samma sätt som andra verksamma tolkar fick gehör och antogs på årsmötet. 27 länder deltog under helgen och årsmötet 2019 kommer att genomföras i Bukarest i Rumänien den 16 till 19 maj.

SDR:s representant Emelie Frost & EUD:s ordförande Markku Jokinen.

Viktig information till alla medlemmar

● I november skickar SDR ett viktigt brev till våra medlemmar i SDR och våra föreningar, samt SDUF och SDP med tillhörande lokala organisationer. SDR, SDUF och SDP kommer att gå över till ett nytt medlemsystem. För dig som redan är medlem hos oss innebär det att du, under en period, ska bekräfta ditt medlemskap, dina föreningsval och dina uppgifter i vårt nya system.

Ni som är familjemedlemmar kommer bara att få ett brev som gäller hela familjen och ni behöver bekräfta även familjemedlemmarnas uppgifter. Mer information hittar du på sidan 27 och i brevet som vi skickar hem till dig. Behöver du hjälp eller har du funderingar? Kontakta oss på medlem@sdr.org eller genom bildtelefon [sdr@ectalk.se](tel:sdr@ectalk.se), där vi också har utökade telefontider. Se sdr.org för mer information och våra telefontider.

Likabehandlingsarbete

● En prioriterad fråga för SDR under 2018 har varit att utveckla ett gemensamt likabehandlingsarbete tillsammans med våra föreningar och distriktsorganisationer. Förbundet har nu gjort ett förslag på en likabehandlingspolicy- och plan som i början av november skickas ut till samtliga våra lokala och regionala organisationer för synpunkter. Under en workshop den 17 november i Uppsala kommer vi även att samla ihop synpunkter från föreningarnas kontaktpersoner och representanter samt ha fördjupade diskussioner om planen och dess implementeringsarbete. Till workshopen bjuds även representanter från SDUF, SDP, SDI och RFSL Regnbågen för att ta del av vårt viktiga arbete. I december finns slipas och fastställs likabehandlingsplanen som ska gälla från och med januari 2019 och omfattar alla verksamheter på lokal, regional och nationell nivå.

Är det dags för ett dövcenter med svenskt teckenspråk i spetsen?

Det sägs att antalet teckenspråksmiljöer nu minskar i vårt avlånga land. Dövsolor står inför en oviss framtid. Vissa lokala dövföreningar och ungdomsklubbar antingen läggs ned eller blir vilande.

Men... det finns fortfarande hopp på riksnivå som kan öppna vägar för framtida generationer. Längre har det funnits en dröm om gemensamma lokaler för riksförbund som till exempel SDR, SDUF, SDI, SFI/TFI filialen i Stockholm (Västanviks folkhögskola), Södertörns folkhögskola, SDHS-Sveriges Dövhistoriska Sällskap, STTF- Sveriges teckenspråkstolkars förening samt eventuellt andra aktörer på nationell nivå som jag kanske har missat. Vår gemensamma kärna är svenskt teckenspråk. 2019 är året då några av dem flyttar till nya lokaler. Nu har vi en chans att slå ihop flera lokaler till en gemensam lokal och därmed en garanterad teckenspråksmiljö!

I ett stort hus med alla döva organisationer samlade under samma tak skulle det på längre sikt vara hållbart, med stora ekonomiska vinster, besparingar på den administrativa sidan samt effektiva lokalytor då Stockholm växer i hög fart och lokalkostnaderna blir allt högre. Vi kan ha en identitetsskapande arbetsplats som i sin tur leder till fler jobb-möjligheter.

När en anställd sitter alltför länge på kontoret kan hen utnyttja sin friskvård tillsammans med andra anställda och personal från SDI. Samtidigt får tolkelever möjlighet att interagera med andra döva för att utveckla sitt teckenspråk och bli så skickliga tolkar som möjligt. Ännu viktigare är kulturarvet som kan komma att bevaras för kommande år. Vi har länge kämpat för att ha ett

dövmuseum och det kan vi ha om vi sätter igång med arbetet för de nya gemensamma lokalerna. Då får vi studiebesökare som blir imponerade av vår gemensamma kamp och bärande av kulturarv.

Jag har inte glömt att det finns lokala föreningar i Stockholm, men jag känner att det skulle bli orättvist mot andra lokala föreningar i landet om de lokala föreningarna i Stockholm fanns i samma hus som riksförbunden. Då skulle vi riskera att få en negativ "Stockholmsattityd".

Vi ska fungera som en stadig och säker pelare för våra ungdomsklubbar, lokala föreningar och distrikt/länsförbund, idrottsklubbar och kvinnoorganisationer i hela landet. På sikt kan det även bildas ett nationellt dövkvinnoförbund och de kan då få ha sin lokal i huset. Det finns behov av en självständig organisation med endast döva kvinnor som målgrupp.

Tillsammans kan vi komma längre än att bilda små öar runtomkring oss och vänta på att saker ska hända. Nej, vi måste ta den gyllene möjligheten nu när några organisationer flyttar nästa år. Vi måste våga ta ett steg framåt för att kunna se över möjligheterna.

Jag är helt medveten om att det är en lång process och att det tar tid men någonstans måste vi börja. Det är nu eller aldrig.

LAITH FATHULLA, ORDFÖRANDE

VAD HÄNDER I SDUF?

25-26/10 Förbundsstyrelsemöte, Stockeboda Gård, Österlen
26-28/10 Förbundsstämma, Stockeboda Gård, Österlen
9/11 Referensgruppsmöte på SPSM, Stockholm
16-17/11 DNUR-möte, Oslo, Norge
16-18/11 Kickoff för SDUF styrelse/Lägergrupp/kansli, Stockholm
Nov.-dec Migrering till nya medlemssystemet

8/12 VI SKA MED:s projektavrundning, Stockholm
1/12 Lägergruppsmöte, Örebro
1/12 SDR:s workshop om medlemssystemet
Dec Anmälan till sommarläger 2019 öppnar!
Dec. Jobbansökan för lägerledare till sommarläger 2019 öppnar!
18-20/1 Förbundsstyrelsemöte, Stockholm

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Risseleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Laith Foad Fathulla
laith@sduf.se

Twitter: @_sduf
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg: 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Nordiskt juniorläger med sisu

● Nordiskt Juniorläger 2018 hölls den 9 till 14 juli i Punkaharju, Finland. Lägre hade temat "sisu" som på finska står för kampvilja, envishet, uthållighet, ilska och att aldrig ge upp. Vi fokuserade på olika lagtävlingar som bestod av teamwork samt gjorde en cykelutflykt. Ungdomarna fick också prova på att rida, vilket blev en succé. Lägre plats var också fantastisk för vi hade en sjö för oss själva, så vi badade där varje dag och vi fick även uppleva finsk bastu! **Ledarna Pauline Englund och Leila Svetlov**

SDUF:s förbundsstämma 2018

● När denna tidning ges ut så pågår SDUF:s förbundsstämma 2018 den 26-28 oktober i Österlen. Följ våra kanaler för att se vilka beslut som fattats om motioner, propositioner, verksamhetsplan och styrelseval samt offentliggörande av Utmärkelse 2018 med mera på vår hemsida, Facebook och Instagram.

NUL med vikingtema

● Den 5-11 augusti var det dags för Nordiskt Ungdomsläger (NUL) i Auderøj i Danmark med åtta deltagare och en gruppleddare från Sverige.

Det var vikingatema, med massor av aktiviteter och en utflykt till Roskilde för att besöka ett vikingamuseum. Veckan avslutades med Ragnarök som bestod av rollspel där deltagarna berättade om sina karaktärer från Asgård. Nästa NUL blir av i Sverige år 2020 med SDUF som arrangör – vi ses där!

Gruppleddare Joel Modig

Nytt medlemskapssystem

● SDR, som sköter SDUF:s och ungdomsklubbarnas medlemsregister, går över till ett nytt medlemskapssystem från och med den 1 januari 2019. Se mer och viktig information här i Dövas Tidning på sid. 27! Har du frågor? Kontakta kansli@sduf.se eller direkt till SDR, e-post medlem@sdr.org / bildtelefon [sdr@ectalk.se](tel:sdr@ectalk.se)

Ridweekend i Leksand

● I augusti ordnade SDUF för första gången en ridweekend för ungdomar mellan 18 och 30 år! Vi fick åka till Leksands ridklubb i vackra Dalarna där vi både bodde, red och åt hela helgen. Våldigt smidigt att ha allt på samma ställe, lite som en egen värld med hästar och teckenspråk!

Vi anlände till ridklubben torsdag kväll, och efter en god middag fick vi en rundvisning i stallet där vi även träffade hästarna som skulle vara våra "egna" under helgen. Spännande inför morgondagens första ridpass, skulle vi passa ihop? Det blev mycket prat innan läggdags.

Fredag morgon såg vi att ridinstruktören Emma verkade ha lyckats bra med kombinationerna, alla blev nöjda och det fungerade bra med hästarna. Efter lunch åkte vi iväg på en utflykt till mysiga Tällberg och kopplade av på spa där hela eftermiddagen med utsikt över den vackra naturen.

Under lördagen blev det dressyrridning och hoppridning, med mysigt bastubesök på Västansviks folkhögskola under kvällen. Söndag förmiddag red vi ut i skogen med hästarna, det blev trav och galopp i en bäck samt fri ridning på en terrängbana, mycket uppskattat av både hästar och ryttare.

Helgen avrundades med voltige/balansträning där vi även fick rida våra "egna" hästar utan sadel. Roligt och utmanande! Trots allt var det inte en enda av oss som fick äta sand under helgen, så det blev ingen tårta till ridläraren! Bara till en deltagares födelsedag på lördagen (man brukar få bjuda på tårta om man ramlar av hästen).

Det blev en jättefin långhelg och vi hade väldigt roligt! Missa inte chansen och anmäl dig nästa gång, du med! **Gruppleddare Stine Venseth**

Stadskampens vinnare 2018

● Årets Stadskampen 2018 genomfördes i Leksand med Dalarnas Dövas Ungdomsklubb som värd på temat Amazing Race. Örebro Dövas Ungdomsklubb blev vinnare, för andra året i rad. Grattis!

VI SKA MED avrundar - med inbjudan!

● Vill du ta del av avrundningen för arbetsmarknadsprojektet VI SKA MED? Kom till Historiska museet i Stockholm den 8 december, där vi lanserar vår slutrapport. Under tre år har vi arbetat för bättre möjligheter på arbetsmarknaden för döva, personer med hörselskada och personer med dövblindhet. Vi ska presentera vad vi gjort och erfårit, vad forskning sagt och hur framtiden kan tänkas bli. Våra samarbetspartners kommer att berätta hur de ska fortsätta projektets arbete. Ett fullständigt schema för dagen kommer snart upp på vår hemsida och sociala medier.

Hjärtligt välkomna till Historiska museet **10.00-16.00 lördag den 8 december**

VI SKA MED ägs av tre ungdomsorganisationer; Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Unga Hörselskadade och Dövblind Ungdom, och är finansierat av Arvsfonden.

Ni ska känna er trygga på äldre dagar

Hej alla SDP-medlemmar! Vi hoppas ni alla har en fin höst även om det kan vara blåstigt ute. Stormar gör det inom politiken och i skrivande stund är läget oklart. Men vi hoppas att det är positiva vindar, som ska föra oss framåt. Valet har ägt rum men fortfarande vet vi inte vem som blir statsminister eller vilka som ska regera. I värsta fall kan det bli ett nyval.

Vi hoppas att SDP:s föreningar/sektioner har haft kontakt med politiker och/eller tjänstemän och tagit upp de viktiga frågorna om äldreomsorg/-vård/-boende. Ni som önskar kontakta politiker/tjänstemän men är osäkra på hur ni ska göra kan vända er till SDP:s styrelse, som gärna ger tips, råd och argument ni kan använda.

En annan viktig fråga är hjälpmedel som de flesta av oss behöver och som ni kan ansöka om hos socialnämnden på era hemorter. Reglerna är olika beroende på var man bor, så det kan hända att man måste betala en del själv, men det är det värt för att känna trygghet. Genom socialnämnden får ni kontakt med en handläggare som ansvarar för t.ex. hemtjänst, olika hjälpmedel

osv. Där kan ni få trygghetslarm som, när ni trycker på det om det händer er något, skickar signaler till larmtjänsten, som skickar ut personal, som kan kontakta närmaste distrikts-/sjuk-/undersköterska, som vid behov kommer hem till er och ger hjälp. Detta skapar en stor trygghet för er. Ni kan även undersöka hur ni som äldre döva kan få annan hjälp inom vård och omsorg.

Man kan också be någon ansvarig för äldre frågor inom socialnämnden/kommunen om råd när det gäller hjälpmedel. Ni kan bjuda in dem till era pensionärsträffar för att få info om vilka utbud som finns och vad ni ska tänka på, för det är viktigt att ni känner er trygga, speciellt på äldre dagar.

Glöm inte vår förbundsstämma i Härnösand den 25-27 juni 2019! Varmt välkomna! Program kommer!

INGABRITT ANDERSSON, LEDAMOT

Senaste förbundsnytt

● Styrelsen höll sitt första sammanträde efter sommaren den 20-21 augusti. Fokus låg på förberedelser inför stämman 2019. SDP har fått bidrag från flera fonder och har därmed en stabil ekonomi. SDP har under valrörelsen skapat ett kontaktnätverk av politiker och organisationer, som vi avser att fortsätta samarbetet med. Styrelsen följer den antagna verksamhetsplanen. Samarbetsavtal med SDR förväntas bli klart under hösten. Vi inväntar nu svar från landstingen i SDP:s och SDR:s kartläggning av äldreboenden. Ny informationsbroschyr ska tas fram. Och normalstadgar ska revideras och anpassas till stadgar som antogs på stämman 2017. SDP arbetar vidare med frågan om äldres teckenspråk.

Nordiska Dövas Äldremöte

● Ingvar Edwall och Kerstin Kjellberg utsågs av styrelsen att representera SDP på Nordiska Dövas Äldremöte i Köpenhamn den 3-6 september med Danske Døves Landsforbund, DDL, som värd. Ett mycket givande möte. De nordiska länderna arbetar med samma frågor och har ungefär samma problem vad gäller äldre teckenspråkiga döva. Det är viktigt att länderna samarbetar. Vi gjorde ett besök på äldreboendet Egebækhus i Nærum. Ett intressant föredrag om hur man bedriver påverkansarbete hölls av DDL:s ordförande. Nordiska Dövas Äldreträff blir i Ålborg den 26-31 augusti 2019. Läs mer på ddl.dk/nyheder/nyhed/tre-dage-med-fokus-paa-seniorers-vilkaar-og-rettigheder

Förhoppningsvis väntjänst på gång

● Vi har på den här sidan flera gånger tagit upp frågan om en form av väntjänst för att de av SDP:s medlemmar, som av olika skäl inte orkar komma till föreningens möten ska undvika att bli ensamma, isolerade och kanske bortglömda. Danske Døves Landsforbund driver ett mycket intressant projekt, som SDP gärna vill lära sig från. Projektet heter Besöksvänner.

En besöksvän är en person, som arbetar ideellt, kan teckenspråk och gärna vill besöka en ensam döva. Besöket ska vara till ömsesidig glädje för den som får besök och besöksvännen, och kan bli en ljuspunkt i vardagen. Man kan fika tillsammans, ha ett bra samtal på teckenspråk t ex om händelser i omvärlden, TV-program, gemensamma vänner och föreningen, ja, om precis vad som helst. Om orken finns kan man ta en liten promenad tillsammans, sitta ute i solen när det är vackert väder, kanske dricka kaffe på ett café. Det finns så mycket man kan göra. Viktigt att en besöksvän har tystnadsplikt. En besöksvän hjälper inte till med sysslor i hemmet, har ingen nyckel till den besöktes lägenhet och har absolut ingenting med den besöktes ekonomi att göra.

SDP hoppas kunna genomföra något liknande i framtiden.

ETT STORT OCH VARMT TACK

till alla som till minne av Karl-Gösta Sjöberg gett en gåva till Sveriges Dövas Pensionärsförbund. Våra tankar går även till hans familj.
/SDP:s styrelse

Kontakta oss
Sveriges Dövas Pensionärsförbund
www.sdpf.se
Bildtelefon: 0406061029@t-meeting.se
Ordförande
Kerstin Kjellberg
k.kjellberg.mo@gmail.com

Vice ordförande
Thyra Lindström
thyra.lindstrom@gmail.com
Ekonomiansvarig
Ingvar Edwall
perik@bahnhof.se

Ledamot
Johnny Slots
johnny.slotts@gmail.com
Ledamot
Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Fr.v. Alexandra Royal, Lasse S Lorentzon, Thomas Spogardh och Piakerstin Silverdal. Elisabeth Wessel saknas på bilden.

Valdebatt med döva politiker

Uppsala Läns Dövas Förening anordnade Sveriges första och enda valdebatt med döva politiskt förtroendevalda/politikerkandidater den 1 september 2018 i samarbete med ABF. Ingen annan hade anordnat något liknande under årets valrörelse. Då kom fyra döva partirepresentanter: Alexandra Royal (C), Piakerstin Silverdal (KD), Lasse S Lorentzon (S) och Elisabeth Wessel (L). Tyvärr kunde de döva politikerkandidaterna från FI, SD och V inte komma av olika skäl. Vi hade inte lyckats hitta någon döv moderat.

I tre timmar ställde vi frågor till de fyra döva partirepresentanterna. Frågorna handlade om allt från tolktjänst till utbildning. Vi blev väldigt imponerade av deras svar. Tiden gick fort! Det blev också en härlig debatt mellan medlemmarna och partirepresentanterna.

Tack till alla medverkande för en bra debatt och till ABF för medarrangörskapet!

THOMAS SPOGARDH, DEBATTLEDARE FOTO: BIRGIT BURMAN

FIRA MED OSS!

Västanviks folkhögskola fyller 50 år

och det vill vi fira tillsammans med er under hela året 2019

RUNDVANDRING/FÖRELÄSNING

Februari – maj. Boka en rundvandring och/eller föreläsning!

"Från sommarstuga till folkhögskola"

Vi kan ordna med övernattningsområde om ni önskar.

JUBILEUMSFEST 16–18/8

Boka era jubileumspaket före 1 maj

De första 50 personerna som anmäler sig kommer att få en fin gåva!

Anmälan och information: www.vastanviksfhs.se

E-post: vv50@vastanviksfhs.se • [f](#) [i](#) Västanviks folkhögskola

Teckenspråkstalande syntes överallt ombord på Silja Serenade, exempelvis här på paradgatan Promenaden kantad av barer, butiker och matställen.

Det var vad passagerarna såg när de klev på båten – info på teckenspråk. Tillgängligheten var hög – förutom tv-skärmarna fanns tolkar varstans.

DT fick besöka kommandobryggan och träffa kapten Niklas Nordlund. Han berättade om fartygets extra säkerhetsarbete under Dövas dag.

Den finländska döva rapartisten, Signmark, underhöll på teckenspråk under lördagskvällen till mångas stora jubel.

DT PLAY: Historisk Dövas dag på Östersjön

DT har gjort en webb-tv-dokumentär om Dövas dag på Östersjön. Missa inte den på dovastidning.se. Här ger vi en kortfattad sammanfattning av det flytande Dövas dag-arrangemanget som kommer att gå till historien.

Aldrig har så många som över 1 500 teckenspråkstalande personer samlats på en och samma båt på Östersjön som under den gångna Dövas dag-helgen 21-23 september. Inte bara det, även Dövblindas dag ägde rum på kryssningen. Arrangörerna var Stockholms Dövas Förening och FSDB Stockholms och Gotlands län.

Deltagarna umgicks under den 40 timmar långa kryssningen till och från Helsingfors. Trots att de hade gott om tid, sade flera samma sak när båten anlände tillbaka till Stockholm på söndagsmorgonen:

– Jag ser fortfarande nya personer som jag inte hunnit träffa.

Alltså är båten väldigt stor. Den kan ta upp till 2 850 passagerare, har 12 däck och nära 990 hytter.

DT har mött en rad olika personer i dokumentären: allt från kapten till rapartist. Och även deltagare från Finland som flugit till och från Sverige bara för att vara med på Dövas dag.

Se dokumentären på dovastidning.se. DT har gjort den i samarbete med Teckenbro. Mycket nöje!

NICLAS MARTINSSON

HAR DU NÅGOT ATT BERÄTTA?

maria@teckenbro.com

Dövas Kulturarv

Skollivet i Örebro län på 1900-talet

Nytt medlemssystem

I november kör vi igång med vårt nya medlemssystem!

Du som är medlem i SDR, SDUF och SDP får ett viktigt brev från oss under november. I brevet hittar du information om var och hur du bekräftar dina medlemsuppgifter. Brevet innehåller också din unika och personliga kod. Om du inte har fått brev den 1 december – kontakta oss!

Läs mer om övergången till SDR:s nya medlemssystem på **www.sdr.org**. Här hittar du också en instruktionsvideo om hur du gör.

Behöver du hjälp? Tveka inte att kontakta oss på SDR:s medlemsservice på **medlem@sdr.org** eller bildtelefon **[sdr@ectalk.se](tel:08-791 11 11)**.

Vi har telefontider måndag till torsdag 09.30-16.00 och fredag 09.30-15.00. Dessutom har vi utökade telefontider en vardagskväll i veckan. Besök **www.sdr.org** för mer information och vilka telefontider som gäller.

NYHETER i vår webbshop

Nu har vi nya muggar och nyckelband i vårt sortiment!

Nu med döv konstnär!

Du hittar också SDR:s nya almanacka för 2019 med Alexei Svetlovs underbara konstverk i webbshopen.

Handla

för att **teckenspråk** är självklart

Webbplats: handla.sdr.org
Telefon: 0247-140 65

E-post: handla@sdr.org
Bildtelefon: [sdr@ectalk.se](tel:sdr@ectalk.se)

Tack vare ditt köp kan Sveriges Dövas Riksförbund fortsätta arbetet för en hållbar framtid och ett samhälle där rätten till språk, kommunikation, utveckling och delaktighet säkerställs. Detta för både vår generation och för kommande generationer.

Webbshopen är fortfarande under utveckling. Vi vill veta vad du tycker och är tacksamma för din feedback till webbredax@sdr.org

